CAHLE MEDIEVALE DESCOPERITE ÎN MUNTENIA DECORATE CU SCENA LEUL BĂRBOS PĂZIND COPACUL VIEȚII

Maria Venera Rădulescu

MEDIEVAL STOVE TILES DISCOVERED IN MUNTENIA COUNTY FEATURING *THE BEARDED LION GUARDING THE TREE OF LIFE*

The rich ornamental pattern of medieval stove tiles found in Romania includes *the bearded lion guarding the tree of life* theme from a popular story of that time in Europe. This particular theme is found on terracotta tiles from the XVth century discovered in Central Europe. In Romania, tiles decorated with this theme and dating from the end of XVth century were found at Suceava Stronghold, Vaslui Royal Court, Făgăraș Stronghold and Târgoviște Royal Court.

This ornamental theme is found also on stove tiles dating from the end of the XVIth century, that were discovered at the Floci City (today in ruins), at that time located where Ialomița and Danube rivers merge, at the border between Muntenia County and the Ottoman Empire. The archaeological excavations from 1978, 1980, 1995–1996 uncovered several fragments and a whole piece that were components of heating stoves from two dwellings dating from the end of the XVIth century to the beginning of the XVIIth century.

This paper analyses the iconography of these artifacts. At the Floci City, the theme was adapted to the local medieval mentality. In that respect, the lion is guarding a tree of life with branches represented by small crosses. Thus, the whole theme is enriched with the symbol of holding intact the Christian religion, paramount for the survival of a small Christian nation geographically located in the close proximity of a powerful Middle Age Muslim Empire.

Key words: stove tiles, bearded lion, stronghold, dwelling, tree of life, little crosses.

Cuvinte cheie: cahle, leu bărbos, cetate, locuință, copacul vieții, cruciulițe.

Ornamentica variată a cahlelor medievale descoperite pe teritoriul României înscrie și compoziția *Leul bărbos păzind copacul vieții*, ilustrare a unui episod dintr-o frumoasă poveste ce circula în epocă pe continent.

În Europa centrală teracote ornate cu această scenă, *des baumbewachenden Löwen*, sunt cunoscute încă din prima jumătate a secolului al XV-lea. Cea mai timpurie este o piesă de coronament, datată 1435, ce provine de la Basel și este atribuită meșterului olar Peter Hartlieb¹. Cahle de coronament cu același subiect au fost folosite la jumătatea aceluiași secol pentru decorarea unor sobe de la Ravensburg². Soba cu cavaleri, „*der Ritterofen*”, construită în a doua jumătate a secolului al XV-lea, din ordinul lui Ladislau al V-lea Postumul, la Palatul Regal de la Buda, cuprindea și teracote decorate cu acest subiect³ (Pl.

1/4). Un fragment de teracotă de la sfârșitul secolului al XV-lea pe care se poate observa barba bogată, cârlionțată, precum și etichetele anterioare ale leului culcat, orientat spre stânga, a fost descoperit și în Cehia, la Tvrz u Chocně⁴.

În România, pentru teritoriul Moldovei, literatura de specialitate a semnalat până în prezent un mic fragment de cahlă, acoperit cu angobă albă, pe care este redat capul unui leu cu trăsături omenești, încadrat de o barbă cârlionțată și o coamă bogată, provenind de la **Cetatea de la Suceava**⁵. Piesa datează de la sfârșitul secolului al XV-lea (Pl. 1/1).

Două piese au fost descoperite în anul 1990 în preajma **Curții Domnești de la Vaslui**⁶. Teracotele, de formă dreptunghiulară (26,5 × 22,5 cm), cu o grosime a plăcii de 1,5 cm, păstrează pe

¹ Franz 1969, 50, Abb. 94.

² Franz 1969, Abb. 93. Soba se află astăzi expusă la *Victoria and Albert Museum*, Londra; o altă sobă la Ravensburg, vezi Holl 1958, fig. 105.

³ Holl 1958, 258, fig. 72, fig. 110 — harta descoperirilor; Voit, Holl 1963, pl. II (soba, reconstrucție grafică), pl. VIII (fig. din centru).

⁴ Richterova 1982, 57, nr. 34, tab. 8:2.

⁵ Batariuc 1995, 115, fig. 3:1; Batariuc 1999, 110–111, fig. 36:1.

⁶ Piese, inedite, se află în colecția Muzeului Județean „Ștefan cel Mare” de la Vaslui. Mulțumim conducerii muzeului și colegilor muzeografi care ne-au pus la dispoziție ilustrația și ne-au permis publicarea piesei.

revers, parțial, sistemul de fixare pe peretele sobei⁷, precum și urme de funingine din timpul folosirii instalației de încălzit. La confecționare a fost folosită o pastă de lut omogenă, în compoziție cu nisip fin. Imprimarea motivului decorativ s-a făcut cu ajutorul unui tipar, pe revers observându-se amprente degetelor meșterului, din timpul presării lutului în matriță. Coacerea ceramicii a fost completă. Teracotele nu sunt smălțuite, iar aversul are un aspect aspru, probabil de la nisipul pus în tipar cu scopul de a ușura desprinderea piesei. Tiparul a fost ușor tocit.

Teracotele au marginile ușor înălțate, în formă de ramă. Scena este încadrată de un chenar simplu, compus din câte două nervuri paralele ce urmăresc forma plăcii, formând două dreptunghiuri circumscrise. În câmp, culcat, orientat spre stânga, este figurat *leul bărbos, păzind copacul vieții*. Animalul, cu figură umană și barbă lungă, stufoasă, este încadrat de câte un copac, cu frunziș (Pl. 1/2). Locul descoperirii, rezolvarea stilistică a imaginii, precum și materialul și tehnica de execuție pledează pentru atribuirea acestor piese Curții Domnești de la Vaslui, din timpul lui Ștefan cel Mare (1457–1504).

Motivul decorativ se întâlnește și la sobele medievale din Transilvania.

La **Cetatea Făgăraș**, în nivelul datat în a doua jumătate a secolului al XV-lea, a fost găsită o placă ceramică în formă de scut, pe care este figurat un leu cu barbă lungă, culcat spre stânga, pe o terasă, susținând cu labelle anterioare trunchiul unui arbore. Piesa este acoperită cu alb, mat⁸.

Tot la Cetatea Făgăraș, într-o groapă de mari dimensiuni, practică și umplută anterior transformărilor suferite de incinta cetății centrale de zid în prima parte a secolului al XVI-lea, au fost descoperite mai multe fragmente ceramice ce au făcut posibilă reconstituirea grafică a unei cahlă-placă dreptunghiulară (24,4 × 19,7 × 1,2 cm) ce are ca decor un leu cu figură umană, încadrată de o barbă lungă, cârlionțată, culcat, orientat spre stânga. Coada, trecută printre picioarele posterioare, se sprijină pe sol, sub abdomenul său. Leul susține cu labelle anterioare un arbore, iar în

spatele animalului este redat un al doilea arbore. Compoziția este încadrată de un chenar decorat cu flori de crin, dublat pe lățime, pe ambele laturi, de câte o friză cu decor stelat (Pl. 2/1). Grafia leului și a arborelui vieții își găsește analogie la teracota ce provine de la Palatul Regal de la Buda⁹, cu observația că la piesa descoperită la Cetatea Făgăraș chenarul este modificat.

Placa poate fi datată între sfârșitul secolului al XV-lea și primii ani ai secolului următor. Piese de la Făgăraș din această grupă nu sunt smălțuite; unele au aversul netratat, iar la altele el este acoperit cu un strat subțire de angobă albă¹⁰.

Câteva fragmente ceramice descoperite la Cetatea Făgăraș provin de la teracote ce înscriu o variantă a compoziției enunțate mai sus. Unul dintre acestea, din partea inferioară a cahlăi¹¹ (l. totală: 25,5 cm, L. păstrată: 19,1 cm), are ca decor leul culcat, de astă dată orientat spre dreapta. Coada animalului trece printre picioarele posterioare și se ridică deasupra crupei, unde se bifurcă (Pl. 2/2); frunzișul copacilor și decorul chenarului sunt redată diferit față de piesa deja descrisă. Pe alte fragmente, din partea superioară a unor piese ceva mai mici (l. totală: 20 cm), se observă doar frunzișul copacilor¹² (Pl. 2/3). Piese sunt smălțuite în verde, irizat spre argintiu¹³. Tiparul folosit la imprimarea decorului acestor cahlă a fost creat, probabil, de meșterii locali.

Sobele medievale de pe teritoriul Munteniei au abordat la rândul lor ornamentul enunțat dar teracotele nu au fost până acum publicate.

De la **Curtea Domnească din Târgoviște** provine o frumoasă cahlă dreptunghiulară, smălțuită în verde intens (L. totală: 26,5 cm, l. păstrată: 22 cm). Din păcate, din corpul de fixare pe peretele sobei nu au mai rămas pe reversul piesei decât foarte mici fragmente¹⁴.

⁷ Pentru sistemul de fixare a cahlălor pe peretele sobei, vezi Popa, Mărgineanu-Cârstoiu 1979, *passim*.

⁸ Iliescu, Pușcașu 1970, 14, nr. 11, fig. 16.

⁹ Pentru alte analogii, vezi Tamási 1995, 31–35, *apud* Marcu-Istrate 2004, 96; Pușcașu 1980, 270, nota 4 — analogic cu piesa descoperită la Egger (Ungaria).

¹⁰ Pușcașu 1980, 232, fig. 9.

¹¹ Marcu-Istrate 2004, Pl. 63:62.

¹² Marcu-Istrate 2004, Pl. 63:62.

¹³ Marcu-Istrate 2004, 219–220, nr. 62–63.

¹⁴ Piesa a fost găsită în anul 1968: în prezent se află în colecția arh. Cornel Ionescu (nr. inv. 0846). Mulțumim

Teracota a fost confecționată din pastă de lut omogenă, în compoziție cu nisip fin și rare paiete de mică. Decorul a fost imprimat cu ajutorul unui tipar. Smălțul a înecat pe alocuri modelul. Coacerea ceramicii este completă.

Compoziția este încadrată într-un chenar stilizat sugerând un șnur. În câmpul cahlei, centrat, este figurat un leu șezând, orientat spre dreapta, privind frontal. Leul are o barbă lungă, stufoasă. Coada leului trece printre picioarele posterioare, se ridică deasupra crupei unde se bifurcă. Cu labela anterioare susține trunchiul unui copac cu frunziș bogat, al doilea copac fiind redat în spatele animalului (Pl. 3). Compoziția are reale calități artistice, creatorul tiparului fiind, desigur, un bun desenator și executor al modelajului. De amintit că la Târgoviște au mai fost descoperite două fragmente cu decorul amintit, un fragment ce provine de la o piesă nesmălțuită, iar celălalt de la o piesă acoperită cu angobă albă¹⁵.

Referitor la stabilirea cronologiei piesei avem în vedere analogia cu cahlele descoperite la Cetatea Făgăraș (variante)¹⁶. Grafia desenului este identică, dimensiunile sigur păstrate înscrisu aceleași coordonate, respectiv la Făgăraș 25,5 cm pentru lățime, iar la Târgoviște 26,5 cm pentru lungime, ceea ce poate reconstitui o teracotă de formă aproximativ pătrată. O altă analogie este aplicarea smălțului verde, pe aversul pieselor. O diferență apare doar la motivul decorativ al chenarului. Toate aceste indicii ne justifică ipoteza că teracotele amintite, ornate în aceeași manieră, au fost confecționate în același atelier.

Proveniența teracotei de la Palatul Domnesc din Târgoviște, arie în care a fost descoperită și o piesă decorată cu motive inspirate din arhitectura gotică, smălțuită verde oliv¹⁷, ambele decoruri cu analogii la soba din Palatul Regal de la Buda (*Ofen mit den Ritterfiguren*), ne indică existența în Palatul voievozilor munteni, la finele secolului al XV-lea și în primii ani ai secolului următor, a unei instalații de încălzit inspirată de soba sau sobele din Ungaria.

Cercetările arheologice din anii 1978 și 1980 de la **Orașul de Floci** ale ruinelor unei locuințe medievale de la sfârșitul secolului al XVI-lea – începutul secolului al XVII-lea, locuință dotată cu o instalație de încălzit de tipul sobei de cahle, au scos la lumină printre teracotele decorate cu oșteni ecvestri¹⁸ și câteva fragmente provenind de la o cahlă decorată cu scena *leul bărbos păzind copacul vieții*¹⁹.

S-a folosit o pastă de lut omogenă, decorul fiind imprimat cu un tipar. După uscare și prima coacere, aversul plăcii a fost angobat, s-a aplicat o vopsea de culoare verde, folosindu-se oxidul de cupru, iar apoi smălțul. A urmat cea de a doua coacere în cuptor, completă.

Fragmentele descoperite aparțin unei teracote rectangulare, lățimea fiind de 24 cm. Bordurile sunt ușor înălțate și lățite, în formă de ramă. Perimetral, este creat un chenar *dinți de fierăstrău*, cu vârful spre interior. Pe fragmente se observă, ca decor, capul leului cu barbă stufoasă, redat frontal, iar în dreapta sa copacul vieții (colțul din stânga, sus), coada bifurcată a leului (colțul din dreapta, sus) și în registrul inferior elemente de peisaj (Pl. 4/1).

Pe revers se păstrează urme de funingine și arsură, survenite în timpul folosirii instalației de încălzit dar și în urma incendierii locuinței.

Cercetarea arheologică din anii 1994 și 1995 a unei alte locuințe medievale de la Orașul de Floci, L 5 A²⁰ (Pl. 5/1), a scos la lumină un bogat lot de cahle-borcan precum și trei cahle-placă, două decorate cu imaginea *oștean ecvestru, spre dreapta*, iar cea de a treia ornamentată cu scena *leul bărbos păzind copacul vieții*²¹. Teracota are dimensiunile de 25,5 × 24 cm. Pe reversul plăcii este atașată, perimetral și perpendicular pe margini, o bandă ceramică lată de 5,3 cm, utilă în procesul

¹⁸ Investigațiile (S XIX, S XIX a, SXIX b) au fost efectuate în curtea fostei „I.A.S. Avicola”. Giurgeni. Vezi Rădulescu, în Chițescu *et alii* 1981, 132–139; Rădulescu, în Chițescu *et alii* 1982, 140–147.

¹⁹ Fragmentele ceramice se află în colecția MNIR, nr. inv. 163 779, 163 799, 163 800, 163 801, 163 805.

²⁰ Chițescu, Teodor 1996, 89, nr. 107; Chițescu, Teodor 1997, 44–45, nr. 78; Teodor 1998, 48–49, nr. 56.

²¹ Mulțumim și pe această cale arheologului dr. Eugen Silviu Teodor, autorul descoperirii, care ne-a permis studierea și publicarea piesei. Piesa se află în colecția Muzeului Național de Istorie a României, fără nr. inv.

colecționarului, și pe această cale, pentru amabilitatea de a ne permite cercetarea și publicarea teracotei.

¹⁵ Informații arh. Cornel Ionescu.

¹⁶ Vezi *supra* nota 12.

¹⁷ Rădulescu 2000, 94–96, fig. 2.

de prindere a cahlei, cu lut, pe peretele instalației de încălzit. Piesa a fost lucrată din pastă de lut, în compoziție cu nisip fin. Motivul decorativ, în relief, a fost imprimat cu ajutorul unui tipar. Pe revers se observă amprenta mâinii meșterului, din momentul presării lutului în matriță. Smălțul, de culoare verde, a fost mult degradat, exfoliat, ars, atacat de compuși chimici din sol, în prezent păstrându-se doar parțial, în colțul din stânga sus și pe latura dreaptă a piesei.

Cahla a fost găsită întreagă, fapt ce a permis reconstituirea imaginii piesei descoperită, doar sub forma câtorva fragmente, în locuința cercetată în anul 1978 și prezentată mai sus. Tiparul pieselor descoperite în cele două locuințe a fost același, ceea ce indică proveniența lor din același atelier, existent în mod cert la Orașul de Floci, cunoscut centru ceramic medieval.

Bordurile teracotei sunt ușor înălțate și lățite (1 cm), în formă de ramă. Scena este încadrată într-un chenar *dinți de fierăstrău*, cu vârful spre interior. În câmpul piesei, centrată, este redată imaginea unui leu, șezând, orientat spre stânga, privind frontal. Animalul, cu figură umană, are urechile ascuțite, o barbă lungă, stufoasă, coada trecută printre picioarele posterioare, înălțată deasupra crupei, unde se bifurcă. Pe laba sa anterioară dreaptă se sprijină copacul vieții. În registrul inferior sunt introduse elementele de peisaj, patru copăcei, alternând cei din categoria foioase cu brăduții (Pl. 4/2, Pl. 5/2). Punerea în pagină este armonioasă, echilibrată.

Atragem atenția asupra rezolvării plastice a copacului vieții, diferit de ceilalți arbori, redat doar prin crenguțe ce se întretaie formând mai multe cruciulițe, simbol cu evident conținut creștin, ceea ce dă un nou înțeles, metaforic, întregii compoziții.

Pentru stabilirea cronologiei teracotelor descoperite la Orașul Floci, decorate cu acest subiect, avem în vedere stratigrafia secțiunilor arheologice efectuate în timpul cercetării celor două locuințe medievale, tipologia formei pieselor și asocierea lor, în cadrul instalațiilor de încălzit, cu teracotele ornate cu *oșteni ecveștri*. Toate acestea indică sfârșitul secolului al XVI-lea, probabil cu o perioadă de funcționalitate a sobelor până la începutul secolului următor.

Instalațiile de încălzit de la Orașul Floci ornate atât cu *oșteni ecveștri* cât și cu scena *leul bărbos păzind copacul vieții* capătă, în context, o importanță specială prin redarea sugestivă a temelor iconografice.

Perpetuarea motivului decorativ folosit la sfârșitul secolului al XV-lea – primii ani ai secolului al XVI-lea la teracotele, până la sfârșitul acestui secol, la sobele unor locuințe din orașul aflat la vărsarea Ialomiței în Dunăre, își poate găsi explicația în funcționarea încă a unora dintre mai vechile instalații de încălzit, fapt ce a permis copierea decorului, adaptat inteligent realităților locale.

Nu putem vorbi, în cazul de față, de aducerea tiparelor sau a mărfii din altă parte pentru simplul motiv că redarea grafică a compoziției are elemente particulare, elemente ce țin de fantezia meșterilor locali ialomițeni, înzestrați cu reale abilități artistice. Redarea compoziției în maniera descrisă este proprie doar teracotelor de la Orașul de Floci.

Se poate înțelege însă mai mult decât preluarea și perpetuarea unui motiv decorativ. Depășind caracterul de episod al unei frumoase povestiri medievale, ne putem gândi la înțelesul metaforic al imaginii. Leul, ca emblemă a puterii suverane, a puterii nobile, apare frecvent în heraldică. Compoziția cahlelor de la Orașul de Floci atribuie acestui simbol animalier al autorității atributele de apărător al credinței creștine. Tema iconografică este în strânsă legătură cu momentul istoric al nașterii creației de artă plastică la care ne referim, iar amplasarea geografică a Orașului de Floci, în imediata vecinătate a Imperiului Otoman, a stimulat la rândul ei creativitatea, transmisă sub formă de cod.

În timpul domniei lui Mihai Viteazul (1593–1601) orașul a fost implicat în sângeroase lupte duse cu Imperiul Otoman, pentru asigurarea pazei Dunării. În această perioadă, viteazul voievod a reorganizat armata, importante garnizoane de călărași fiind așezate în câteva așezări urbane, printre care și Târgul de Floci²². În oraș trebuie să fi existat construcții anume destinate căpitanii de

²² Maria-Venera Rădulescu, *Cahlele medievale cu reprezentări de călărași descoperite la Orașul de Floci – Documente istorice*, MN, XXII (sub tipar).

călărași unde se puteau aduna pentru a stabili strategia și tactica luptelor.

Cele două locuințe unde au fost descoperite instalațiile de încălzit decorate deopotrivă atât cu *leul bărbos păzind copacul vieții* creștine, adăugăm noi, dar și cu oșteni ecvestri, lăncieri sau stegari, presupunem că aveau acest caracter special, ele putând fi, în același timp, locuințe private ale căpeteniilor de călărași dar și cartiere generale, pe timp de luptă. Oștenii ecvestri redați pe cahlele ce compuneau sobele celor două locuințe medievale

înfățișau, desigur, călărașii prezenți în oraș, călărașii ce făceau parte din oastea lui Mihai Viteazul.

Motivul decorativ *leul bărbos păzind copacul vieții* ivit pe teracotele din Europa centrală în zorii secolului al XV-lea, călătorind spre Dunăre mai bine de un secol și jumătate, primește, de astă dată, valențe de simbol, cu rezonanțe locale.

Iconografia cahlelor medievale se înscrie ca document important în înțelegerea atât a aspectelor de viață cotidiană, cât și a nivelului de cultură și spiritualitate, a mentalității epocii.

BIBLIOGRAFIE

- Batariuc 1995** — P. V. Batariuc, *Motive decorative de inspirație literară pe cahle din secolele XV–XVI*, AT, V, 1995.
- Batariuc 1999** — P. V. Batariuc, *Cahlele din Moldova medievală. Secolele XIV–XVII*, Suceava, 1999.
- Chițescu et alii 1981** — L. Chițescu, R. Lungu, T. Papasima, P. Vlădilă, V. Rădulescu, A. Păunescu, *Cercetări arheologice în anul 1979 la Piua Petrii (Orașul de Floci), comuna Giurgeni, CercA, IV, București, 1981, p. 120–143.*
- Chițescu et alii 1982** — L. Chițescu, T. Papasima, P. Vlădilă, V. Rădulescu, A. Păunescu, *Cercetările arheologice de la Piua Petrii (Orașul de Floci), jud. Ialomița, CercA, V, 1982, p. 129–166.*
- Chițescu, Teodor 1996** — L. Chițescu, S. Teodor, *Piua Petrii (Orașul de Floci), com. Giurgeni, jud. Ialomița - Sectorul Grind I, CCA, 1996, p. 89, nr. 107.*
- Chițescu, Teodor 1997** — L. Chițescu, E. S. Teodor, *Orașul de Floci, com. Giurgeni, jud. Ialomița - Sector Grind I, CCA, 1997, p. 44–45, nr. 78.*
- Franz 1969** — R. Franz, *Der Kachelofen. Entstehung und kunstgeschichtliche Entwicklung vom Mittelalter bis zum Ausgang des Klassizismus*, Graz, 1969.
- Holl 1958** — I. Holl, *Középkori kályhacsempék Magyarországon I. Az udvari központok műhelyei és hatásuk a vidéki fazekasságra (XIV. század - XV. század közepe)*, BudRég, XVIII, 1958, p. 211–300.
- Iliescu, Pușcașu 1970** — A. Iliescu, V. M. Pușcașu, *Plăci ceramice descoperite în cursul cercetărilor de la Cetatea Făgăraș, BMI, anul XXXIX, 1970, nr. 4, p. 11–16.*
- Marcu-Istrate 2004** — D. Marcu-Istrate, *Cahlele din Transilvania și Banat de la începuturi până la 1700*, Cluj-Napoca, 2004.
- Popa, Mărgineanu-Cârstoiu 1979** — R. Popa, M. Mărgineanu-Cârstoiu, *Mărturii de civilizație medievală românească. O casă a domniei și o sobă monumentală de la Suceava din vremea lui Ștefan cel Mare*, București, 1979.
- Pușcașu 1980** — V. M. Pușcașu, *Plăci ceramice decorative descoperite la Cetatea Făgărașului în anii 1966–1973*, Acta Moldaviae Meridionalis, II, 1980, p. 225–271.
- Rădulescu 2000** — M. V. Rădulescu, *Noi cahle medievale decorate cu scene de turnir (secolele XIV–XVI)*, StCercIstorV, 2000, nr. 1–2, p. 93–102.
- Richterová 1982** — J. Richterová, *Středověké Kachle*, Praga, 1982.
- Tamáši 1995** — J. Tamási, *Verwandte Typen im Schweizerischen und Ungarischen Kachelfundmaterial in der zweiten Hälfte des 15. Jahrhunderts. Vergleichsuntersuchungen zu den Werkstattbeziehungen zwischen dem Oberrheinischen Raum und Ungarn*, Budapest, 1995.
- Teodor 1998** — E. S. Teodor, *Orașul de Floci, com. Giurgeni, jud. Ialomița. Sector Grind I, CCA, 1998, p. 48–49, nr. 56.*
- Voit, Holl 1963** — P. Voit, I. Holl, *Anciens carreaux de poêle hongrois*, Budapest, 1963.

LISTA ILUSTRAȚIILOR

PI. 1. Cahle medievale descoperite la: **1.** Cetatea de la Suceava, după Batariuc 1999); **2.** Curtea Domnească de la Vaslui; **3.** Colecția Figdor, după Holl 1958); **4.** Palatul Regal de la Buda, după Holl 1958 (a doua jumătate a secolului al XV-lea).

PI. 2. Cahle medievale descoperite la Cetatea Făgăraș **1.** După Pușcașu 1980; **2–3.** După Marcu-Istrate 2004 (sfârșitul secolului al XV-lea – începutul secolului al XVI-lea).

PI. 3. Cahlă medievală descoperită la Curtea Domnească din Târgoviște (sfârșitul secolului al XV-lea – începutul secolului al XVI-lea).

PI. 4. Cahle medievale descoperite la Orașul de Floci: **1.** Fragmente, locuința L/1978; **2.** Locuința L5A/1995, plan Eugen S. Teodor (sfârșitul secolului al XVI-lea).

PI. 5. Orașul de Floci: **1.** Locuința medievală L5A/1995 (plan Eugen S. Teodor); **2.** Cahlă medievală descoperită în L5A/1995 (sfârșitul secolului al XVI-lea).

LIST OF ILLUSTRATIONS

PI. 1. Medieval stove tiles: **1.** Suceava Stronghold, after Batariuc 1999; **2.** Vaslui Royal Court; **3.** Figdor Collection, after Holl 1958; **4.** Buda Royal Palace, after Holl 1958 (second half of the XVth century)

PI. 2. Medieval stove tiles found at Făgăraș Stronghold **1.** Pușcașu 1980, **2–3.** Marcu-Istrate 2004 (the end of XVth century -- the beginning of the XVIth century).

PI. 3. Medieval stove tile found at Târgoviște Royal Court (the end of the XVth century – the beginning of the XVIth century).

PI. 4. Medieval stove tiles found at Floci City: **1.** fragments, L 1978; **2.** The medieval dwelling L 5 A 1995, ground plan made by Eugen S. Teodor 1995 (the end of the XVIth century).

PI. 5. Floci City: **1.** The medieval dwelling L 5 A 1995 (ground plan made by Silviu Teodor); **2.** Medieval stove tile found in the dwelling L 5 A 1995 (the end of the XVIth century).

TRADUCERE REZUMAT:

Maria Venera Rădulescu

FOTO CAHLĂ:

George Nica

Maria Venera Rădulescu
Muzeul Național de Istorie a României
Calea Victoriei 12, sector 3, 030026,
București

1

2

3

4

Pl. 1 — Cahle medievale descoperite la: 1. Cetatea de la Suceava, după Batariuc 1999;
2. Curtea Domnească de la Vaslui; 3. Colecția Figdor, după Holl 1958;
4. Palatul regal de la Buda, după Holl 1958 (a doua jumătate a secolului al XV-lea).

1

2

3

Pl. 2 — Cahle medievale descoperite la Cetatea Făgăraș: 1. După Pușcașu 1980; 2–3. După Marcu-Istrate 2004 (sfârșitul secolului al XV-lea – începutul secolului al XVI-lea).

Pl. 3 — Cahlă medievală descoperită la Curtea Domnească din Târgoviște
(sfârșitul secolului al XV-lea – începutul secolului al XVI-lea)

Pl. 4 — Căble medievale descoperite la Orașul de Floci: 1. Fragmente, Locuința L/1978;
2. Locuința L5A/1995 (sfârșitul secolului al XVI-lea)

Pl. 5 — Orașul de Floci: 1. Locuința medievală L5A/1995 (plan Eugen S. Teodor);
2. Cahlă medievală descoperită în locuința L5A/1995 (sfârșitul secolului al XVI-lea)